

Norsk melkeråvare

Velkommen

Frokostseminar 30.01.25

Strukturutvikling i norsk melkeproduksjon frem mot 2040

Velkommen

- Johnny Ødegård, leder Norsk Melkeråvare

Strukturutvikling i norsk melkeproduksjon frem mot 2040

- Lars Johan Rustad, Seniorrådgiver Landbruksøkonomisk analyse, NIBIO

Forberedte kommentarer

- Klaus Mittenzwei, forsker 1, Ruralis
- Bjørn Gimming, Leder Norges Bondelag
- Marit Haugen, Styreleder TINE SA

Spørsmål, svar og kommentarer fra salen

Veien videre

- Bjørn Halvor Åsland, prosjektleder Norsk Melkeråvare

Avslutning

- Johnny Ødegård, leder Norsk Melkeråvare

Lars Johan Rustad

Bjørn Gimming

Marit Haugen

Klaus Mittenzwei

Møteleder: Per Roskifte

Hva er en «strategi»

Langsiktige og overgripende planer for å nå overordnede mål.

- IKKE en detaljert plan
- IKKE svaret på alle spørsmål
- IKKE løsning på alle problemer

Lang «ledetid»

Januar 2025

Oktober 2025

Oktober 2027

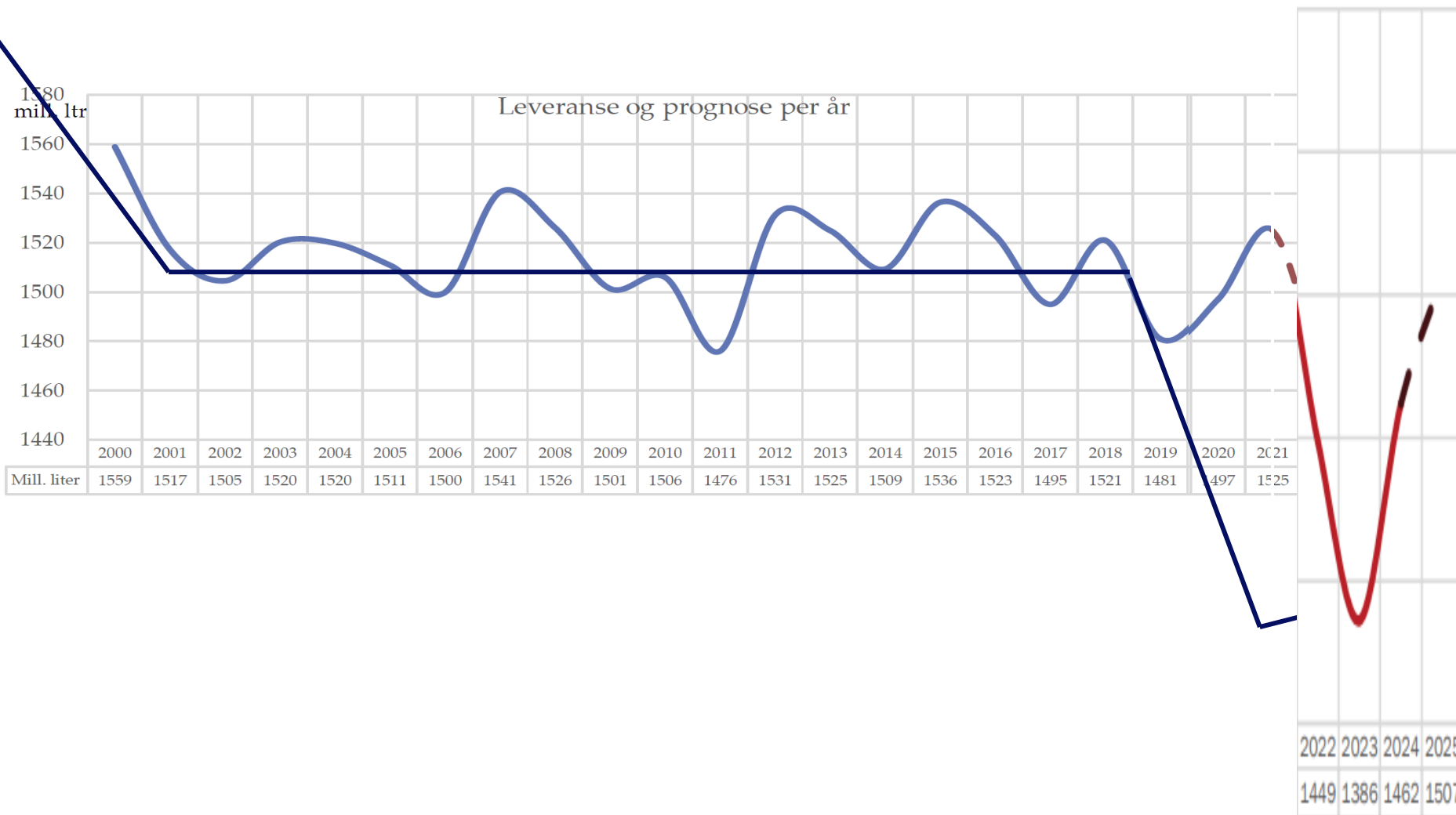
... og fjøset skal stå til 2070....

Krav om løsdrift i 2024

Kart og terreng – planer og nye planer

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Fremtidig melkeproduksjon i Norge mot 2040

Struktur og tilførselsvolumer

Foto: Erling Fløistad, NIBIO

Innledning

Bakgrunn

- Usikkerhet rundt fremtidig melkeproduksjon
- Behov for strategisk planlegging

Hovedmål

- Belyse mulige utviklingsretninger
- Vurdere tilførselsvolumer frem mot 2040

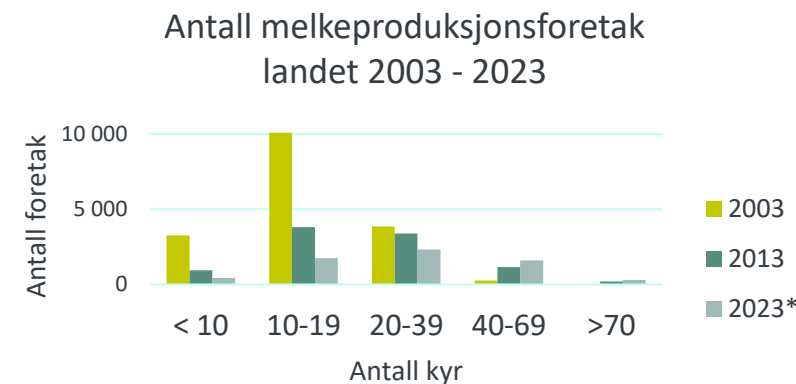
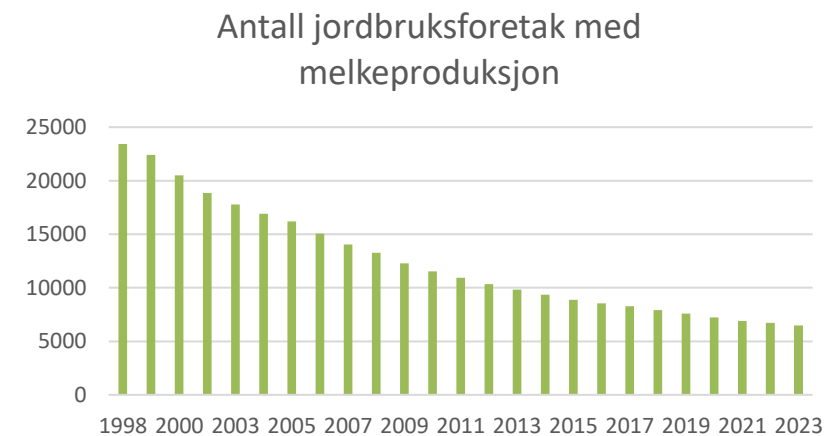
• Nøkkelspørsmål

- Produksjonsvolum
- Geografisk fordeling
- Struktur og lønnsomhet

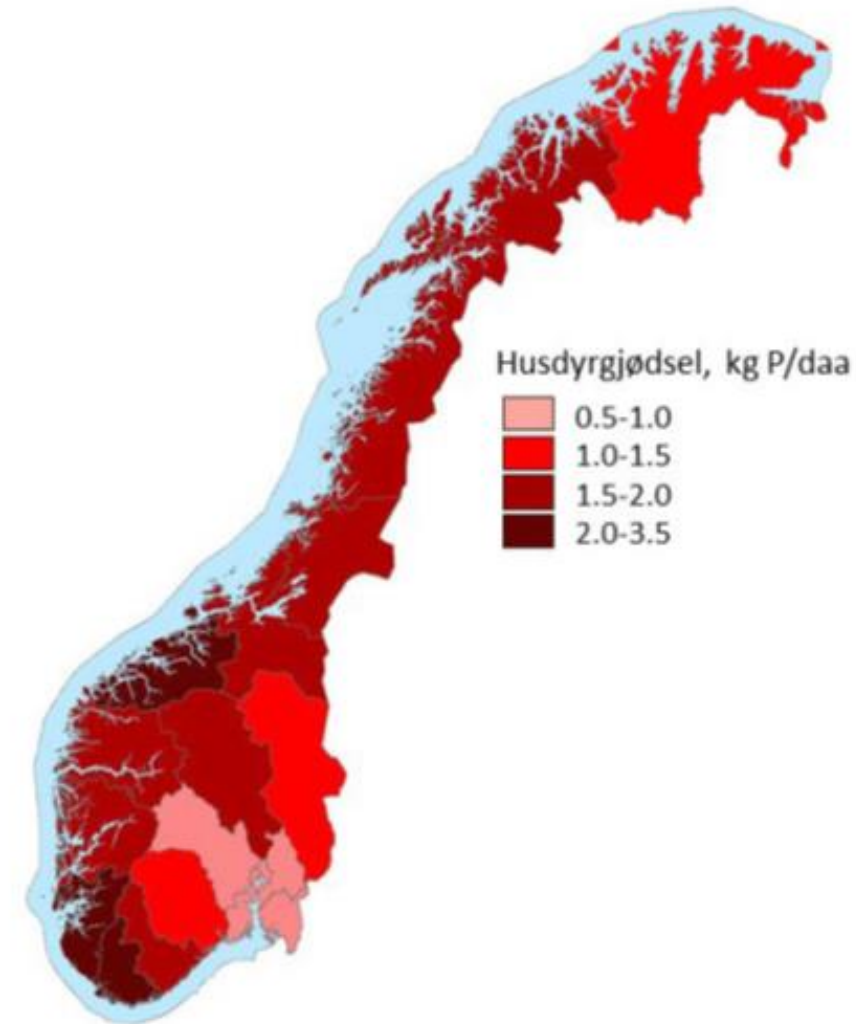
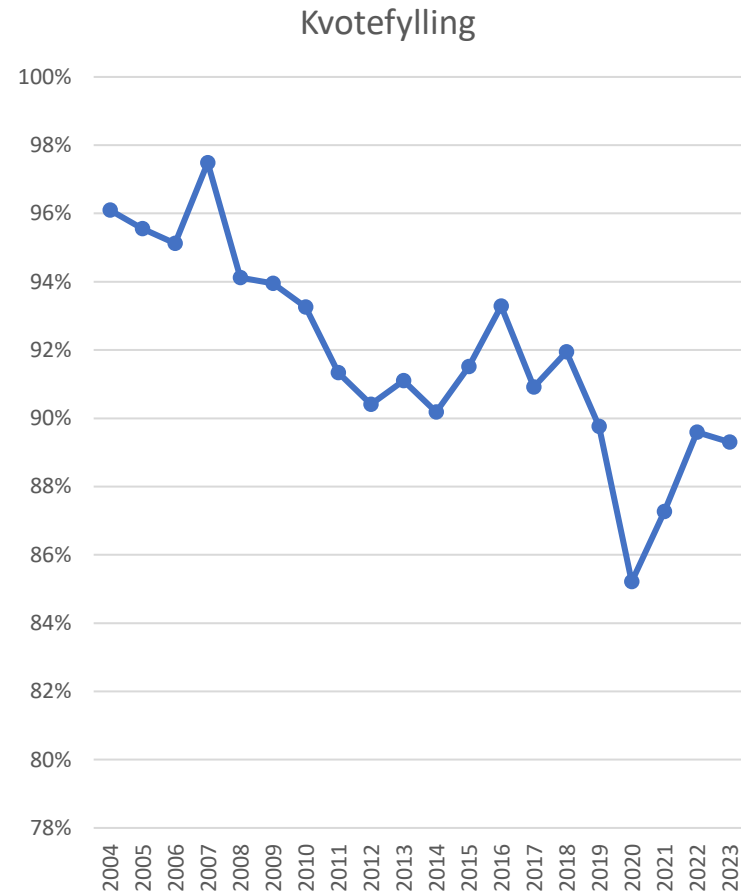
Dagens situasjon i norsk melkeproduksjon

- Produksjonsvolum: 1 462 millioner liter (2024)
- Antall melkeprodusenter: Ca. 6 300
- Gjennomsnittlig leveranse: 208 000 liter per produsent
- Gjennomsnittlig besetningsstørrelse: 31 melkekyr
- Geografisk fordeling: Trøndelag, Rogaland og Vestland er de største regionene
- 46% av melkefjøsene er båsfjøs
- Økonomiske forhold: Tilskudd utgjør 30-50% av omsetningen
- Utfordringer med lønnsomhet for mindre bruk

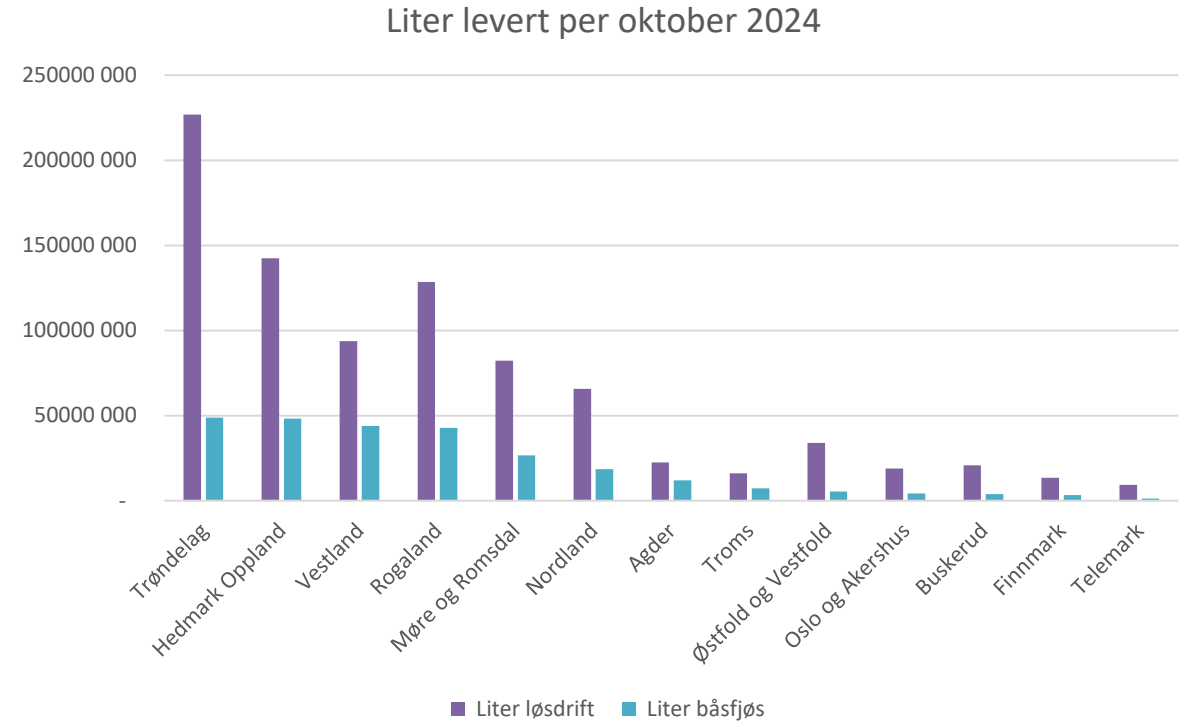
Faktorer som påvirker fremtidig struktur og produksjon

- Kvoteordningen som produksjonsregulerende virkemiddel
- Løsdriftskravet fra 2034
- Arealtilgang og grovfôrproduksjon
- Investeringsvilje og -evne
- Begrensninger fra nytt gjødselregelverk

Regionale forskjeller og trender

- Ulik utvikling i antall produsenter og produksjonsvolum mellom regioner
- Sterkest nedgang i antall produsenter i Nord-Norge og Vestlandet
- Økt produksjon i Rogaland og Innlandet
- Geografisk konsentrasjon av produsenter

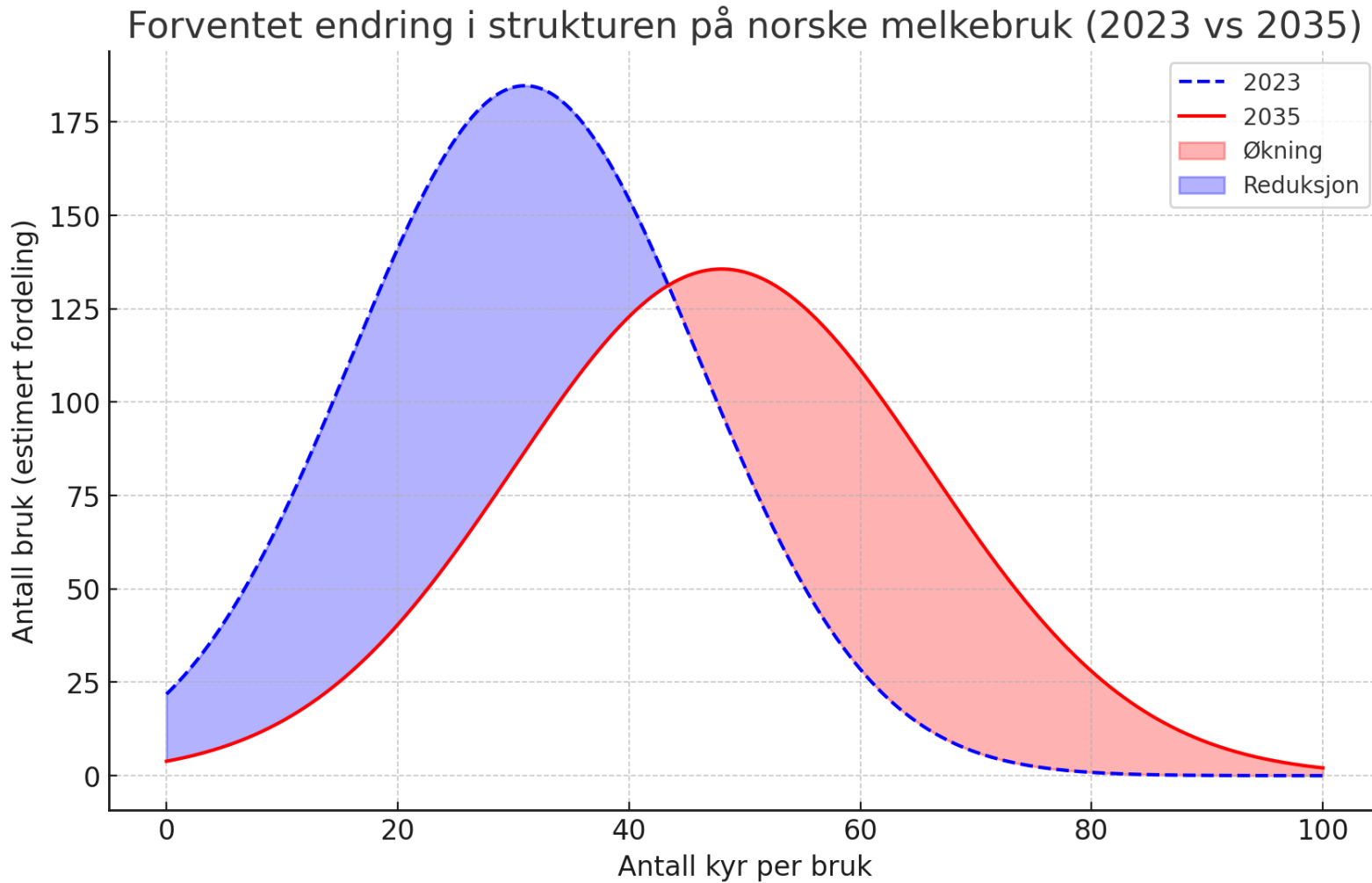

Scenarier for utviklingen frem mot 2040

- Scenario 1: Trendbasert utvikling
- Scenario 2: Akselerert strukturendring
- Scenario 3: Svekket lønnsomhet og produksjonsnedgang
- Scenario 4: Nye/andre trender

Nøkkelfaktor	1. Trendbasert	2. Akselerert strukturendring	3. Svekket lønnsomhet og produksjonsnedgang	4. Nye/andre trender
Totalt antall liter produsert melk 2034	1 575 000 000	1 600 000 000	1 300 000 000	1 600 000 000
Totalt antall liter produsert melk 2040	1 625 000 000	1 600 000 000	1 200 000 000	1 600 000 000
Meierileveranse per ku 2034	7 550	7 900	7 560	7 560
Meierileveranse per ku 2040	7 800	8 400	7 800	7 600
Antall kyr per bruk 2034	47	56	48	39
Antall kyr per bruk 2040	57	71	48	41
Antall bruk 2034	4 400	3 700	3 650	5 440
Antall bruk 2040	3 700	2 700	3 230	4 970
Investeringsnivå	Moderat/høyt	Høyt	Lavt	Moderat til høyt
Kvotesystemets rolle	Opprettholdt	Liberalisert	Beholder betydning, mulig	Flaksibelt
Lønnsomhet per bruk	Stabil	Økt	Redusert	Varierende
Geografisk fordeling	Lik dagens/noe forskyvning	Mer sentralisert	Mer spredt	Nye mønstre
Miljøkrav	Skjerpet	Sterkt skjerpet	Uendret	Differensiert

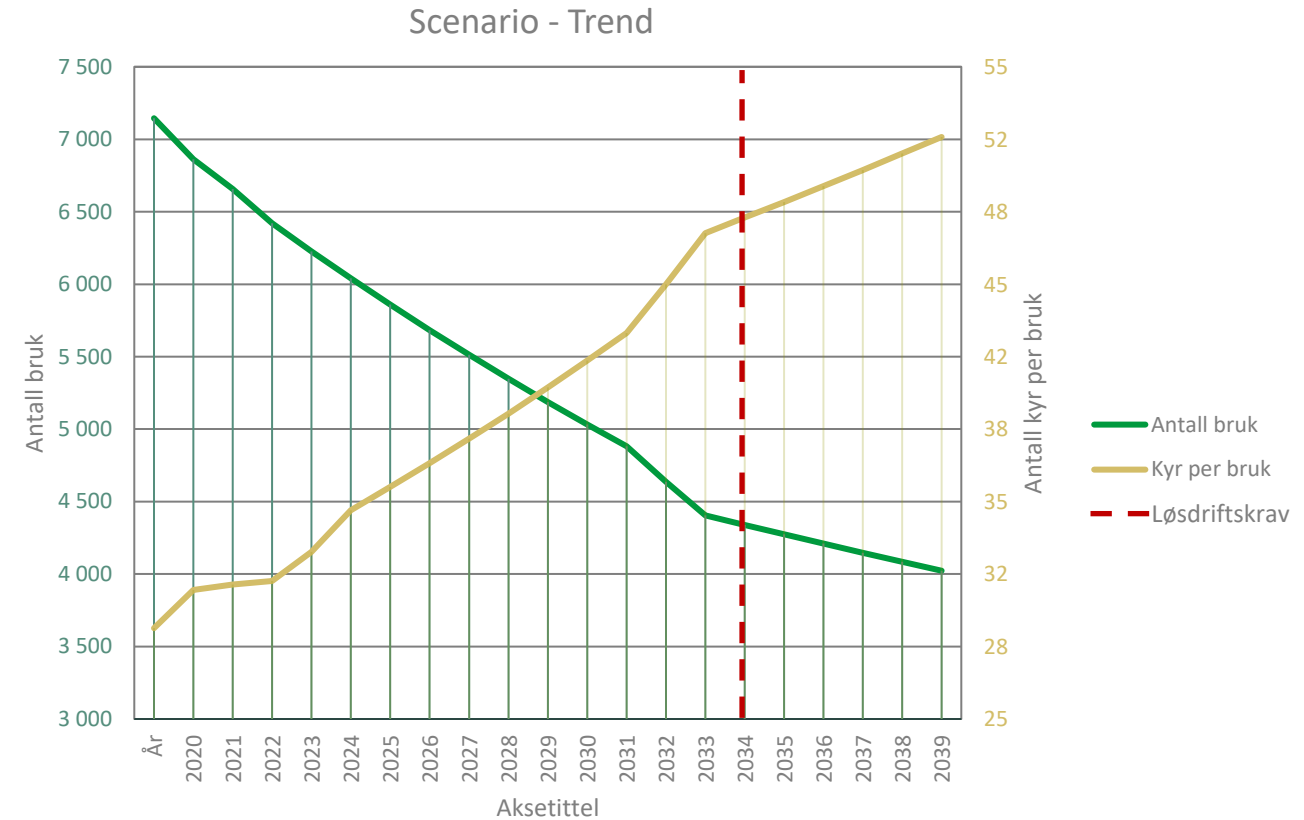
Illustrasjon av strukturendring 2023 vs 2035

- Gjennomsnittlig besetningsstørrelse:
 - 2023 - 31 kyr
 - Est 2035 - 48 kyr
- I overkant av 70% (4 600 bruk) må endre. De blå enten slutter (2 000 bruk) eller har bidratt til økningen på 12 år.

Konklusjon og diskusjon

- Oppsummering av hovedfunn
- Implikasjoner for næringen og politikk
- Veien videre

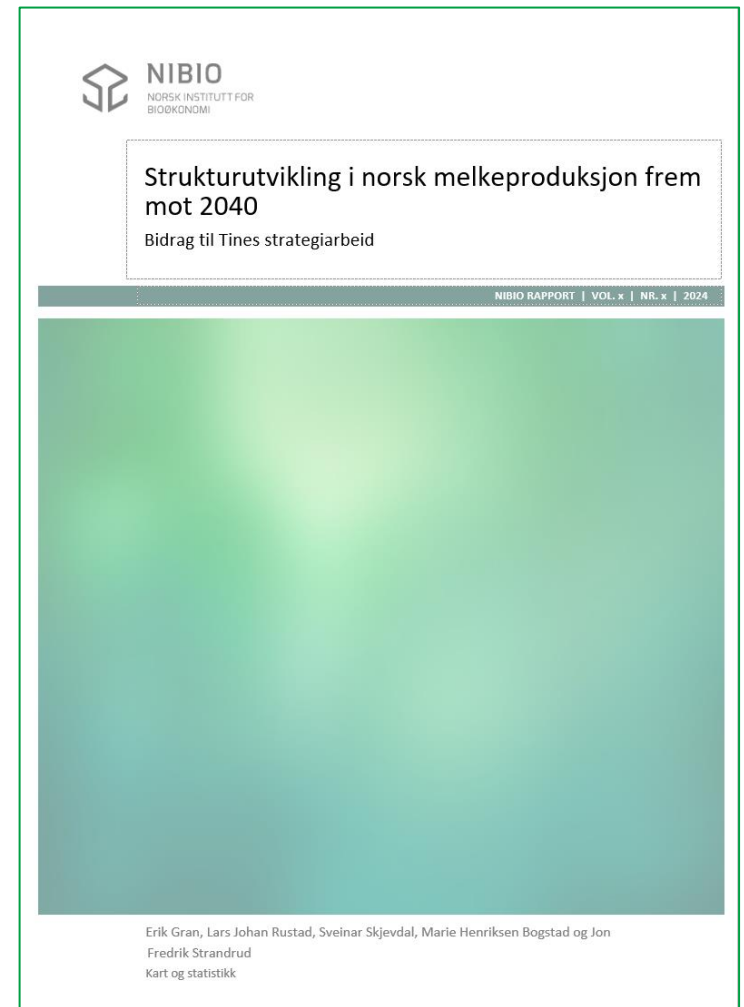
Strukturutvikling i norsk melkeproduksjon frem mot 2040 – Noen refleksjoner

Seminar i regi av Norsk melkeråvare, 30.01.2025,
Klaus Mittenzwei

Refleksjoner

- Rapporten
- Mine perspektiver
- Råd for å sikre tilstrekkelig tilgang på melk framover

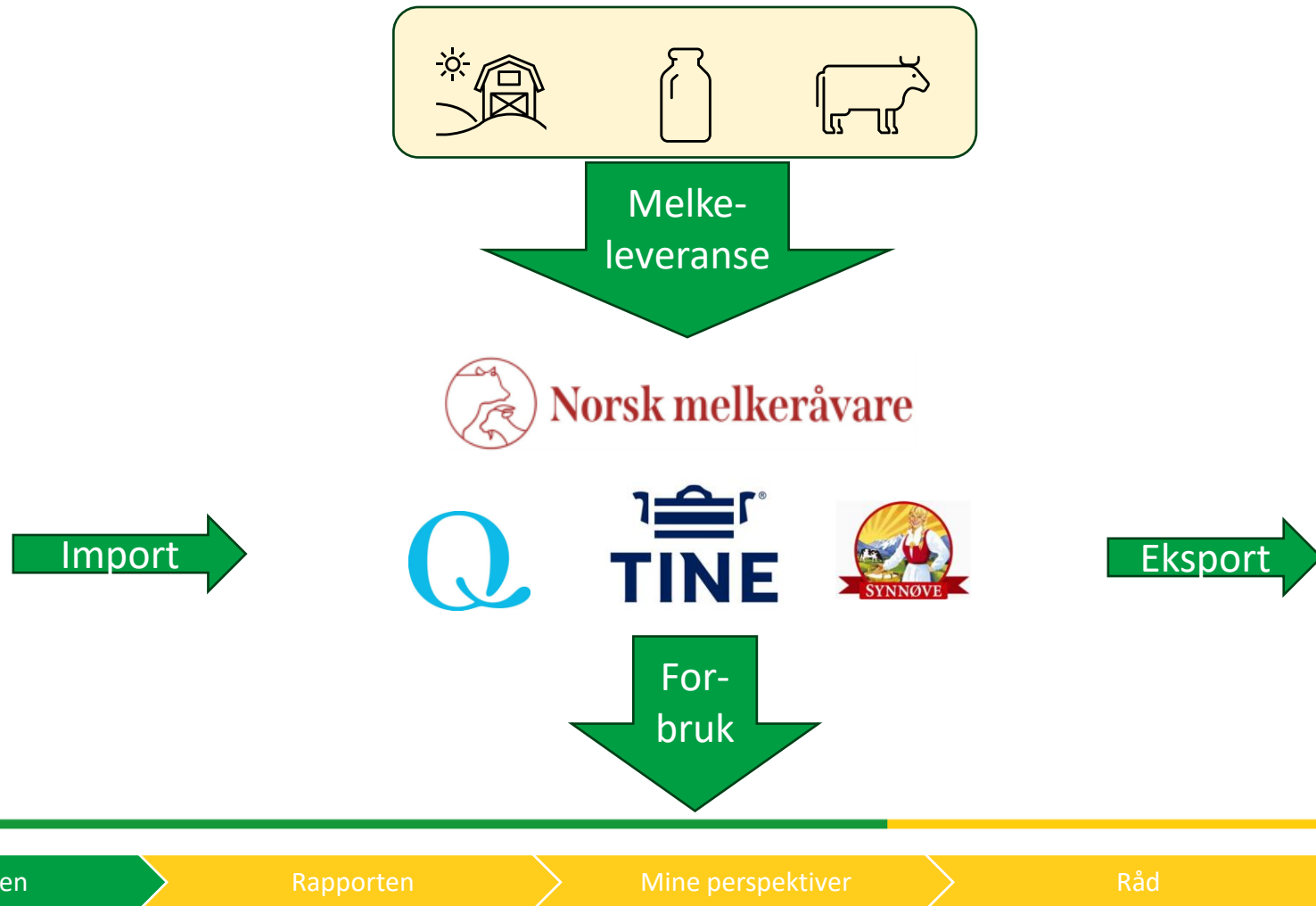
Bestillingen

Rapporten

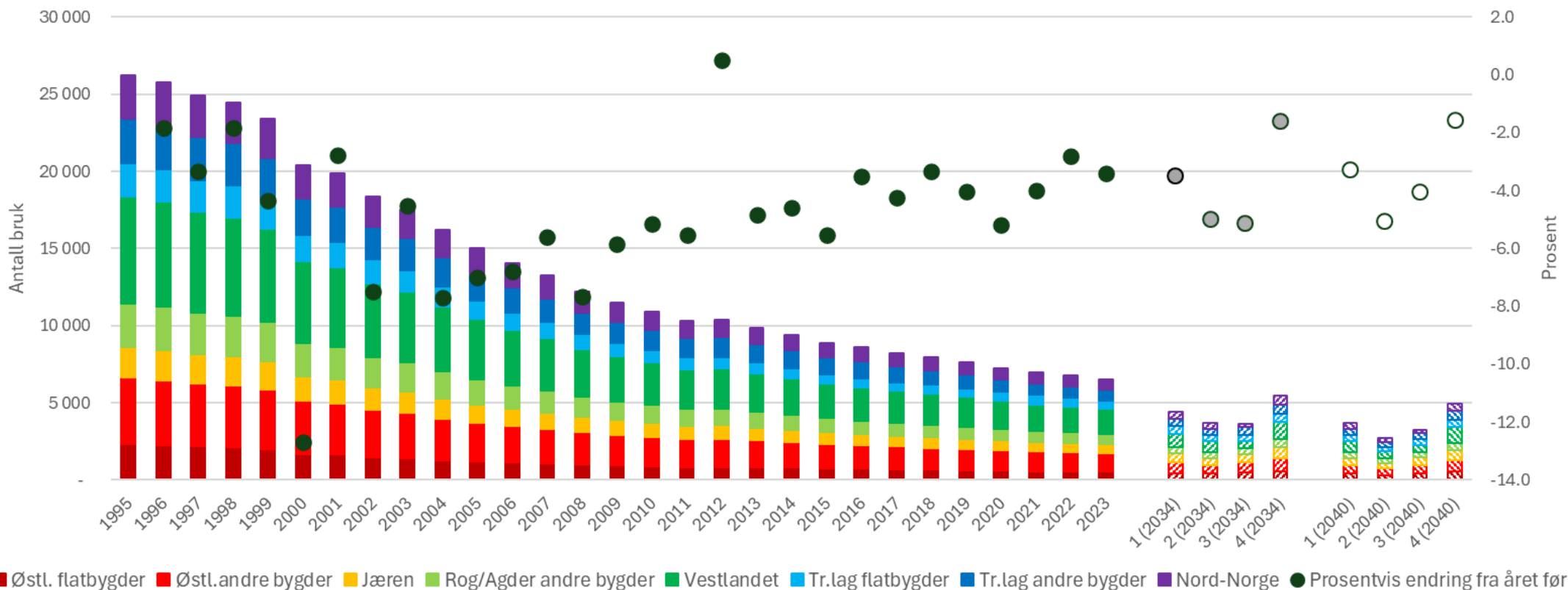
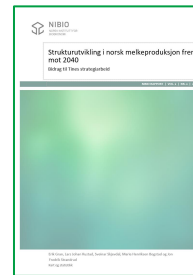
Mine perspektiver

Råd

Utgangspunkt for mine vurderinger: Verdikjeden for melk og meierivarer

Melkebruk: utvikling og framskriving

Egen beregning

Kilder: Produksjonstilskuddsstatistikk (1995-2023), Gran m.fl. 2025 (sum bruk i 2034 og 2040), Regional fordeling i 2034 og 2040 anslått av forfatter

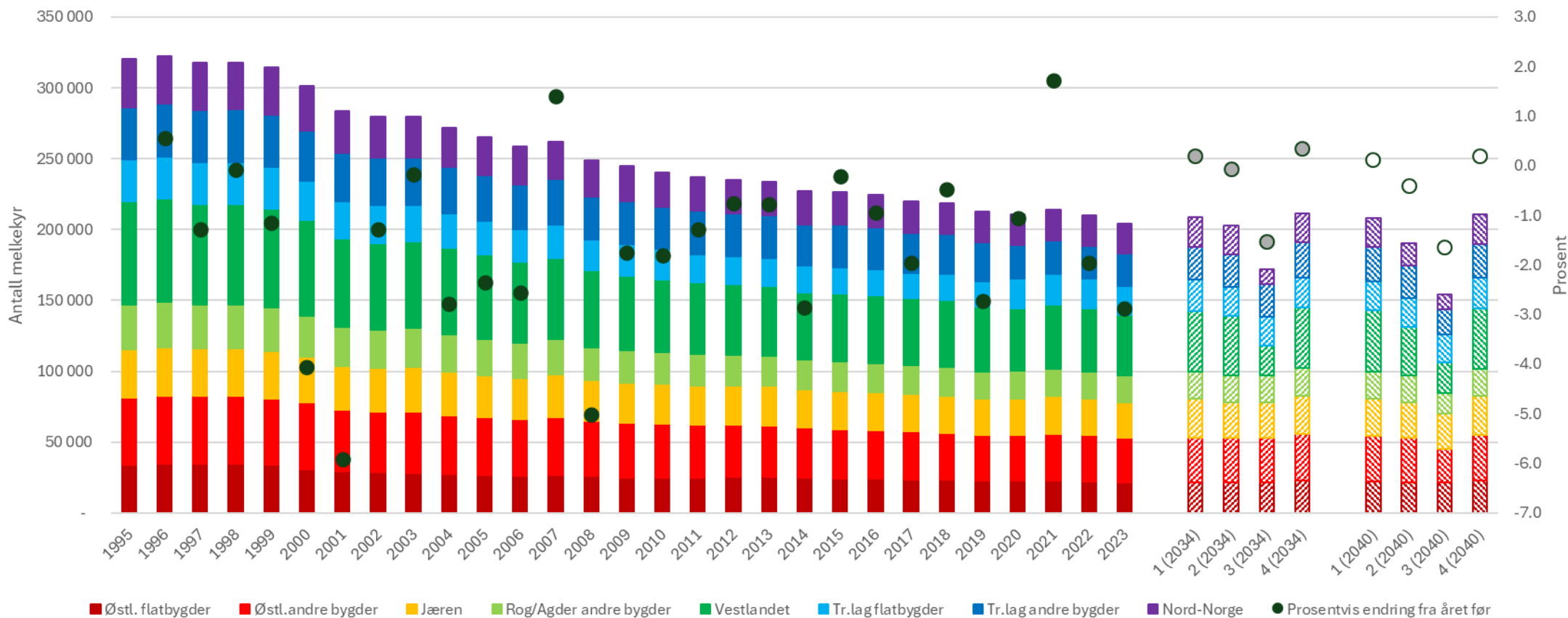
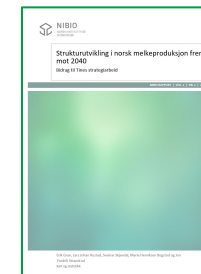
Bestillingen

Rapporten

Mine perspektiver

Råd

Melkekyr: utvikling og framskriving

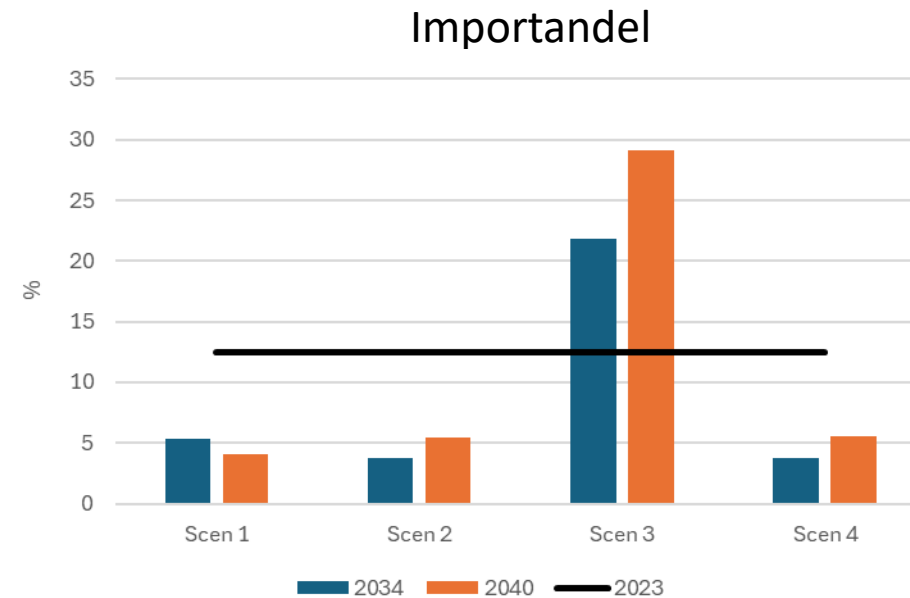
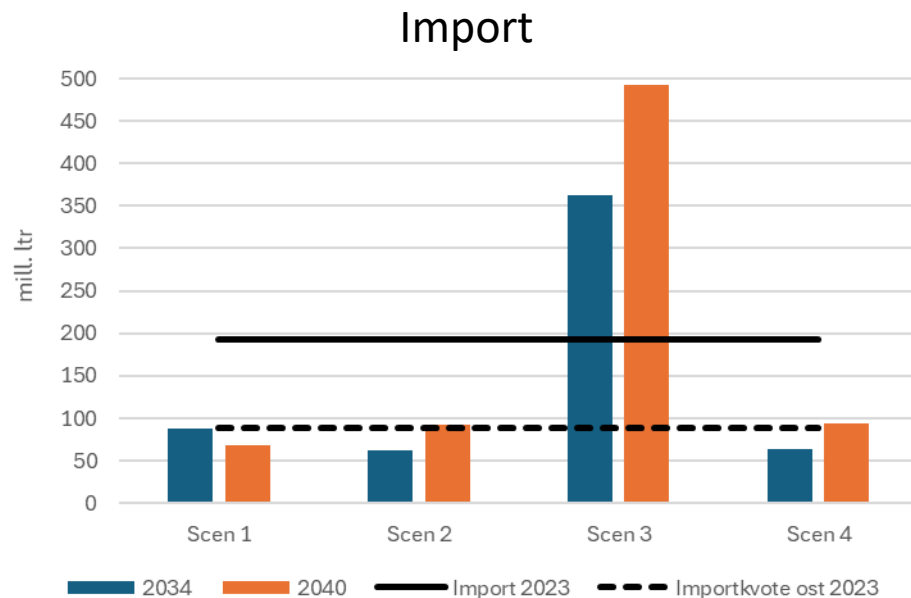
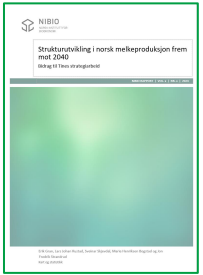

Egen beregning

Kilder: Produksjonstilskuddsstatistikk (1995-2023), Gran m.fl. 2025 (sum bruk i 2034 og 2040), Regional fordeling i 2034 og 2040 anslått av forfatter

Blir det nok melkeproduksjon til å dekke norsk forbruk av melkeprodukter fram mot 2040?

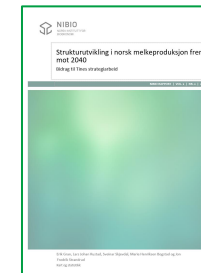

Egen beregning

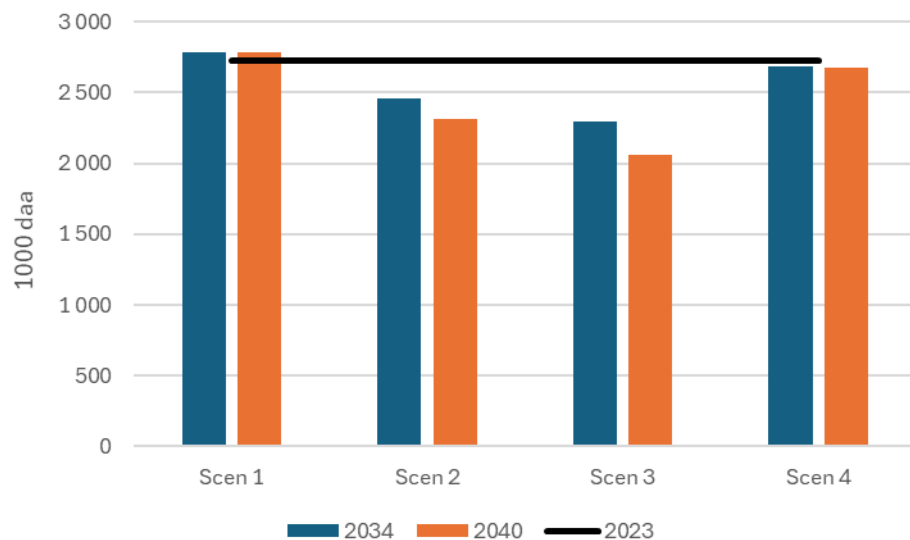
Kilder: Forbruk per innbygger: NIBIO. 2022. Dokumentasjon oppdatert beregning av referansebaner for husdyrpopulasjonene, avling og forbruk av mineralgjødsel og kalk 2022 – oppdatert 2022, Befolkning: SSBs befolkningsframskrivninger – middelalternativet, Import 2023: Landbruksdirektoratet. 2024. Markedsrapport 2023. Importkvote ost 2023: Landbruksdirektoratet, https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/industri-og-handel/toll-og-import/tollkvoter/tollkvoter-for-import/produkter-fra-animalsk-opprinnelse#ost_og_sm%C3%B8r_0_6

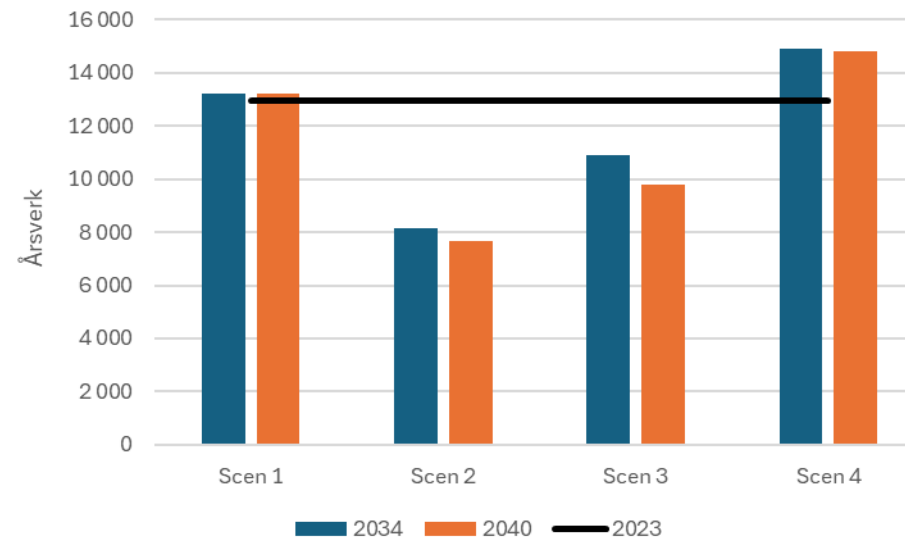
Ressursgrunnlag for melkeproduksjon

Areal

Syssetting

Egen beregning

Kilder: Budsjettnemnda for jordbruket. Referansebruk. <https://www.nibio.no/tjenester/referansebruk>

Scen 1: Referansebruk 1, Scen 2: Referansebruk 15, Scen 3: Referansebruk 1, Scen 4: Referansebruk 21, 2023: Referansebruk 1

Bestillingen

Rapporten

Mine perspektiver

Råd

Omverdenen for norsk jordbruk blir stadig større, men også bonden selv stiller andre og flere krav

Bestillingen

Rapporten

Mine perspektiver

Råd

Ruralis

Råd: Tenk usikkerhet, tenk legitimitet

Usikkerhet

Legitimitet

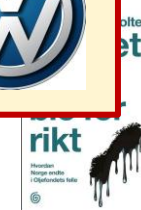
Gladnyhet:
Mat er kommet for å bli!

Import →

→ Eksport

Bestillingen

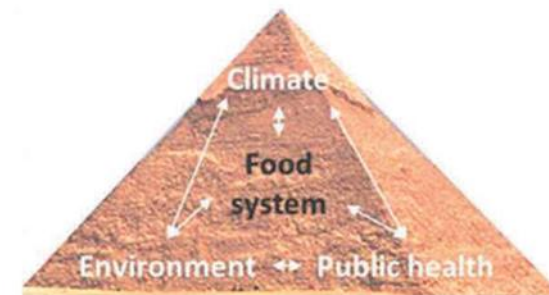
Rapporten

Mine perspektiver

Råd

Siste ord er neppe sagt, forskningen fortsetter på mange plan

Integrering av klima, miljø og folkehelse i det norske matsystemet for å vurdere effektive, trygge og akseptable politikkvalg (CHEOPS)

1. Bakgrunn:

Norges matsystem står overfor betydelige utfordringer. Jordbruket må redusere klimagassutslipp, stoppe tap av natur og fremme biologisk mangfold. Kostråd og trender kan føre til mindre kjøttforbruk. Ambisiøse mål innen klima, miljø, folkehelse og jordbruk trekker derimot ofte i ulike retninger.

2. Mål/utfordringer/problemstillinger

Hovedmålet er å identifisere politikkvalg som (1) er i tråd med mål for klima, miljø og folkehelse, og (2) er økonomisk effektive, sosialt rettferdige og politisk gjennomførbare.

3. Anvendelse/brukerkontakt/viktigste bruker

Metodene inkluderer økonomisk modellering, monetær og ikke-monetær verdsetting, utvikling av indikatorer, scenario analyse og et nettbasert planleggingsverktøy for virkemiddelbruk. De viktigste brukerne er myndighetene, aktørene i verdikjeden for mat og sivilsamfunnet

Bildet generert med ChatGPT

Prosjekteier: Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning

Prosjektleder: Klaus Mittenzwei, (klaus.mittenzwei@ruralis.no)

Prosjektperiode: 01.04.2025 – 31.03.2029 **Prosjektnummer:** 352506

Prosjekttype: KSP – Samarbeidsprosjekt for å møte utfordringer i samfunn og næringsliv

Finansiering fra Forskningsrådet: 11,995 mill. NOK

Samarbeidspartnere og ev. finansieringskilder: Menon Economics, NIBIO, Universitetet i Oslo, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, TINE, Sabima, Folkehelseforeningen, Statsforvaltere i Innlandet, Trøndelag, Vestland og Rogaland, Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet

Nettside: www.ruralis.no

Bestillingen

Rapporten

Mine perspektiver

Råd

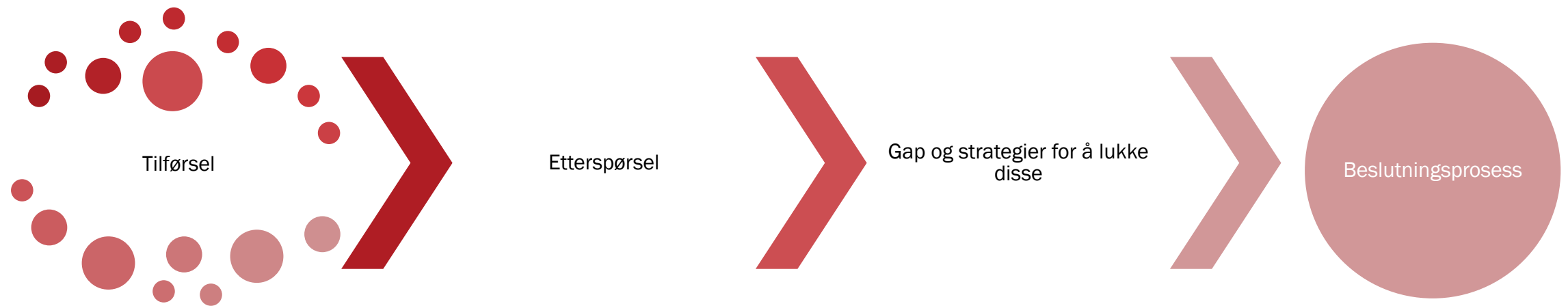
Ruralis

www.ruralis.no – meld deg på vårt nyhetsbrev!

Følg oss på [Twitter](#) | [Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [Instagram](#)

Prosjektløp

Januar

- Nibio
- Granskning melkeprodusenter
- Innovasjon Norge
- Litteraturstudie

Februar

- Volum
- Kvalitet
- Kundekrav

Mars og april

- Vekting av drivere
- Strategier for å sikre tilbud lik etterspørsel

- Involvering og kommunikasjon
- Beslutningsprosess